

Formidlingsplan for barn og unge

JÆRMUSEET

2015-2016

Innleiing

"Formidlingsplan for barn og unge" må sjåast i samanheng med "Formidlingsplan for Jærmuseet 2014 – 2016" som blei vedtatt av styret i Jærmuseet 14. desember 2011. Den sistnemde er den overordna formidlingsplanen, denne planen er ein delplan som i hovudsak omfattar Jærmuseet sitt undervisingstilbod og andre aktivitetstilbod for barn og unge.

Målet med Jærmuseet si formidling er m.a. formulert slik:

"Jærmuseet er ein møteplass mellom natur, kultur og teknologi. Jærmuseet forvaltar og produserer kunnskap og formidlar kunnskapsbaserte opplevingar. Museet skal bidra til at folk flest, og særleg barn og unge, får auka kunnskap og betre forståing for desse samanhengane, slik at vi kan oppretthalda og vidareutvikla eit teknologibasert samfunn som samtidig tar vare på natur og miljø, kultur og historie."

Mål for formidlinga til barn og unge:

Jærmuseet skal formidla kunnskap og forståing gjennom formidling basert på oppleving, deltaking og utforsking. Me vil gje læringsopplevingar som skil seg frå skulekvardagen.

Det er knytt statlege føringer til det å vera regionalt museum og vitensenter. Som museum har organisasjonen føringer knytt til Stortingsmelding nr. 49/2008-2009 *Framtidas museum*. Som vitensenter er Jærmuseet styrt av "*Eit felles løft for realfaga*" *Rejeringens tiltaksplan 2007/08*.

Pedagogisk plattform – "Læra ved å gjera"

Jærmuseet er både regionalt vitensenter og museum. Kombinasjonen av museum og vitensenter opnar for å knytta naturvitakaplege eksperiment og aktivitetar inn i kulturhistoriske samanhengar og forteljingar. Dette gjer det mogleg å knytta fleire fagområde og kontekstar saman når ein lagar pedagogiske opplegg.

Prinsippet om "å læra ved å gjera" ligg til grunn for pedagogiske opplegg frå Jærmuseet. Målet med dette er å knytta saman teoretisk og praktisk erfaring, og å inspirera til undring, nysgjerrigkeit og refleksjon. I formidlinga står oppleving, deltaking og utforsking sentralt. Denne formidlingsforma bygger på ei brei pedagogisk plattform, som gir dei ulike avdelingane moglegheit til å setta sitt sær preg på undervisninga, samtidig som grunntanken er felles. Undervisinga byggjer elles si teoretiske forankring på m.a. pedagogane John Dewey, Howard Gardner og Tina Blyth, samt dei moderne vitensentraene sin "far" Frank Oppenheimer.

Fagleg forankring – statlege rammeplanar

Jærmuseet skal ha pedagogiske opplegg som er tilpassa heile utdanningsløpet. Jærmuseet sine opplegg skal ha fagleg forankring i gjeldande læreplanar. Med dette meiner ein opplegg

for barnehage, grunnskule, vidaregåande skule og høgare utdanning. Det er viktig at dei pedagogiske opplegga er knytt til tema og eksperiment i Jærmuseet sine utstillingar.

For barnehage gjeld:

- ✓ Rammeplan for barnehagens oppgåver og innhald (Ny rammeplan kjem i 2016.)

For grunnskulen og vidaregåande skule gjeld:

- ✓ L06 Kunnskapsløftet med gjeldande revisjonar

Den kulturelle skulesekken:

Den kulturelle skulesekken (DKS) er svært viktig for Jærmuseet. Me har opparbeidd eit godt samarbeid med DKS, både på kommuneplan og fylkesplan, og det skal me vidareføra.

Mål og prinsipp for Den kulturelle skulesekken (DKS) finst i Stortingsmelding nr. 38 (2002 - 2003) Den kulturelle skulesekken og Stortingsmelding nr. 8 (2007 - 2008) Kulturell skulesekk for framtida. Som hovudmål skal den kulturelle skulesekken medverke til at alle elevar i skulen skal få eit profesjonelt kunst- og kulturtilbod.

Kompetanse og kvalitet

Jærmuseet skal ha høg kvalitet på dei pedagogiske opplegga, og dei skal evaluerast og forbetrast jamnleg. Ein høg kvalitet på formidlinga føreset god fagleg kompetanse hjå pedagogane, og at personalet jamnleg får styrka og utvida kompetansen.

For å sikra kvaliteten på formidlinga må pedagogar og formidlarar få nok tid til førearbeid, etterarbeid/evaluering og utvikling av nye pedagogiske opplegg. Bruken av eksisterande undervisingsopplegg må balanserast opp mot nyutvikling, slik at organisasjonen samla sett får ei god ressursutnytting av den pedagogiske arbeidskrafta.

For å sikra høg kompetanse samarbeider me med sterke fagmiljø - f.eks. universitet/høgskular, andre vitensenter, foreiningar og offentlege etatar.

Det er viktig å ha ein god dialog med brukarane. Jærmuseet skal vera ein ressurs for skulane. Dette betyr at ein mellom anna tilbyr kompetanse, utstyr og gjenstandar som skulane ikkje har sjølv.

Bruk av formidlarar i Jærmuseet

I tillegg til undervisning blir formidlarane brukt til blant anna dagleg drift, publikumsaktivitetar, kommersielle arrangement, eksperimentveka, feriekubb, ferietilbod, utviklingsarbeid og produksjon av utstillingar.

Tiltak

- ✓ Tilstrekkeleg tid til planlegging, utføring, etterarbeid, evaluering, utvikling av nye pedagogiske opplegg og fagleg oppdatering.

- ✓ Vidareutvikla samarbeid med universitet og andre institusjonar, blant anna gjennom å vera praksispllass for lektorstudentar frå UiS.
- ✓ Strategi for koss ein løyser problem ved fråver hos pedagogisk personale på kvar avdeling. Ein bør så langt som råd unngå avlysingar.
- ✓ Utvikla større fagleg og didaktisk kompetanse hos formidlarane. I tidsrommet 2014-15: ein gjennomført PPU, to gjennomført etterutdanning i vitensenterdidaktikk.
- ✓ Pedagogksamlingar / undervisningsforum på tvers av avdelingane, lagt til 4 personalsamlingar i året.
- ✓ Legga til rette for at lærarar kan ta med elevar i utstillinga på eiga hand.

Anlegga:

Vitengarden

Vitengarden er eit vitensenter og museum som tilbyr undervisningsopplegg for barnehage, grunnskule, vidaregåande skule, universitet og lærarkurs.

Opplegga for dei ulike gruppene har ulikt fokus.

Tema for barnehage, grunnskule og vgs:

- fysikk og kjemi
- Dyr, biologisk mangfald og friluftsliv
- Energi og miljø
- mat , jordbruk og historie
- arkitektur, teknologi og design

Tiltak

- ✓ Laga undervisningsopplegg i tilknyting til ny energiutstilling
- ✓ Laga undervisningsopplegg om biogass
- ✓ Oppretthalda og vidareutvikla vårt ferietilbod, blant anna i samarbeid med 4H
- ✓ Oppretta evalueringsskjema for lærarar i questback og prøva dette ut i 2 månader

Tilgjengelige formidlarressuser: 2,5 årsverk

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	2518	5302	2137	790	1487	142	12 376
2012	3194	4926	2253	919	1277	160	13 042
2013	3260	5735	1277	537	481	64	11 354

Mål for planperioden 2014 – 2016:

I perioden er det ikkje forventa å få meir ressursar til pedagogisk verksemd, og tala vil halda seg stabile. Vitengarden satsar likevel på å nå eit tal opp mot 13 000 pr. år.

Vitenfabrikken

Vitenfabrikken er eit unikt vitensenter og museumsanlegg i Sandnes sentrum som tilbyr undervisningsopplegg for barnehagar, grunnskule, vidaregåande skule, universitet og lærarkurs.

Vitenfabrikken har undervisningsopplegg knytt til dei faste utstillingane: «Det skal svara seg», «100 % energi», «Bare vann», Byhistorisk utstilling, matematikkutstillinga på Abelloftet og Abels skissebok. I planetariet har ein eigne undervisningsopplegg, stjernevisingar og filmar.

Formidlingstema for Vitenfabrikken:

- Matematikk, naturvitenskap, teknologi og astronomi
- Sandnes byhistorie og regional industri- og teknologihistorie
- Energi og miljø
- Kunst og handverk / arkitektur
- Økonomi

Tiltak:

- ✓ Laga undervisningsopplegg til utstillingane «100% Energi» og «Det skal svara seg».
- ✓ Utvikla ny matematikkutstilling på Abelloftet
- ✓ Styrka tilbod til vidaregåande skular
- ✓ Planlegge undervisningsopplegg til ny by-og regional industri historie.

- ✓ Innkjøp av 1 ny planetariefilm per år og vidareutvikling av undervisningsopplegg i planetariet til alle trinn

Tilgjengelige formidlarressuser: 3,5 årsverk

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	1964	6847	3163	1722	1234	619	15 549
2012	1630	7204	4032	1210	1254	654	15 984
2013	2166	5136	2888	865	1676	567	13 298

Mål for planperioden 2014 – 2016:

Dei neste åra vil aktiviteten på Vitenfabrikken bli prega av byggeprosjektet/rehabiliteringa av Solavn. 10. I dei kommande åra skal det utviklast nye utstillingar i dei nye utstillingsareala. Formidlarane på Vitenfabrikken vil ha ei sentral rolle i denne utviklinga. Alle tilsette skal dessutan flytta til mellombels kontorstad og vera med på flytting av byhistorisk samling. Samla sett vil dette medføra noko mindre tid avsett til direkte formidling, anslått til 15%. Trass dette har me som mål i planperioden å halda oppe talet på om lag 13 000 elever i organisert formidling pr. år.

Garborgsenteret

Garborgsenteret er ein nasjonal formidlingsarena danna for å fremja interessa for Arne og Hulda Garborg og deira tankar og visjonar. Senteret skal inspirera til samfunnsengasjement, til å lesa og til å skapa. Me formidlar Garborgrelaterte emne som

- Litteratur, språk og demokrati
- Media, livssyn og samfunnssyn
- Historia om norsk nasjonsbygging

Tilgjengelege formidlarressursar: ca.1,3 årsverk

Tiltak:

- ✓ Vera praksisplass for lektorstudentar frå UiS
- ✓ Utarbeida pedagogiske ressursar til nedlasting frå nettsida
- ✓ Årleg fordjupingsmeisterskap for vg3-elevar
- ✓ Fortsetta det gode samarbeidet med DKS
- ✓ Politisk debatt for alle vg3-elevar på Bryne i val-år
- ✓ Arbeida for å få meir besøk frå grunnskulen

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	0	100	45	68	0	0	213 *
2012	78	204	197	1378	30	153	2040
2013	169	779	286	3567	221	45	5067

*Garborgsenteret opna ikkje før september 2012

Mål for planperioden 2014 – 2016:

Garborgsenteret har hatt eit godt samarbeid med DKS for vidaregåande skular, og har håp om og tru på at det gode samarbeidet fortset. Elevtalet som DKS genererer vil likevel svinga alt etter påmelding frå skulane. Samstundes ventar me at Garborgsenteret vert meir kjent og at fleire skular vil nytta undervisningstilbodet vårt. Sidan stillingsressursane er uforandra må målet for planperioden vera nøkternt, med mulegheit for ein liten auke på 5 – 10%.

Science Circus

Science Circus er eit omreisande vitensenter - eit vitensenter på hjul! Science Circus har som målsetting å pirra nysgjerrigheita og undringa til barn og ungdom innan naturvitenskap og matematikk. Science Circus reiser rundt til grunnskulane i Rogaland.

Tiltak:

- ✓ Styrka bemanning, gitt auka finansiering
- ✓ Prøva å få til å gje dei skulane som ikkje kan reisa til Vitenfabrikken eller Vitengarden gratis realfaglege opplegg

Tilgjengelege formidlarressursar: er 1 årsverk + innleige av ekstra arbeidskraft (ca 700 t i 2014-finansiert av prosjektmidlar).

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	0	2476	1501	500	0	0	4477
2012	0	1716	6050	0	0	0	7766
2013	0	4690	1479	70	8200 *	71	14 510

*inkluderer besøk i eige utstillingstelt på Speidarleiren i Stavanger

Mål for planperioden 2014 – 2016:

Med noverande stillingsressurs: 5000 elevar årleg

Tungenes fyr

Tungenes fyr er ein kultur- og museumsinstitusjon. Fyret er del av Kystverkmusea, Kystverket sitt etatsmuseum.

Tema for skular:

- Kystverket si historie
- Navigasjon
- Elektrisitet
- Biologi i fjæra og naturfag til sjøs

Tiltak:

- ✓ Utvida undervisningsstillinga til ei 100%-stilling, gitt auka finansiering
- ✓ Auka talet på elevar. Om undersvisningsstillinga blir utvida, er målet 1000 elevar årleg.
- ✓ Utvikla nye undervisningsopplegg kvart år
- ✓ Vera praksisplass for lektorstudentar frå UiS
- ✓ Førebu «Vitenvågen» - eit maritimt vitensenter

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	0	152	131	0	0	4	287
2012	0	50	109	0	0	0	159
2013	134	303	184	0	0	0	621

Mål for planperioden 2014 – 2016:

Under føresetnad av auka stillingsressursar: 1000 elevar årleg

Bygdemusea

Bygdemusea deler formidlingsressursane mellom seg. Eit år kan tyngda i formidlinga ligga på eitt bygdetun, det neste på eit anna. Det betyr at tala kan svinga frå eit år til det neste. Me

ser at det samla talet på formidling på bygdemusea går opp og anslår at det er muleg i planperioden med ein samla auke på 5 -10%

Limagarden

Limagarden er eit museumstun i Gjesdal der den eldste driftsbygningen er frå 1800. Garden ligg brattlendt til, var i drift fram mot 1980, men det var aldri traktor på garden.

Mykje av formidlinga baserer seg på eit samarbeid med 4H, Bondelaget og Bygdekvinnelaget i Gjesdal.

Tema for skular:

- Lokal historie, mattradisjonar, dyrehald på fjellgarden og tradisjonar til årstidene.
- Byggeskikk og vedlikehald av kulturlandskapet.
- Fugleliv, fiske og friluftsliv ved Limavatnet.

Tilgjengelege formidlar ressursar: 1 -2 månadsverk

Tiltak:

- ✓ Halda kontinuiteten i formidlinga og tilby fleire tilpassa undervisingsopplegg
- ✓ Halda på det gode samarbeidet med skulane i kommunen og i regionen
- ✓ Meir satsing på vidaregåande skular

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013: *

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	167	1234	165	216	314	37	2133
2012	350	1005	0	198	290	24	1867
2013	191	1251	0	248	290	26	2006

På Lima har Bondelaget og Bygdekvinnelaget i Gjesdal ansvar for tre formidlingsopplegg som kvart år samlar rundt 500 elver frå barnetrinnet i bygda.

Grødaland

Grødaland i Hå er ein sjøgard med to bruk frå 1700 og 1800-talet. Dette er kanskje det finaste og best bevarte gardsanlegget i Rogaland. Tuna blei museum på 1950-talet og har interiør frå kring 1850 og 1930.

Tema for skular og barnehagar:

- Byggeskikk; jærhusa og løene på ein sjøgard
- Mjølkestell og mattredisjonar
- Frå ull til klede og klesvask
- Gamle leikar og spel
- Livet på ein sjøgard på midten av 1800-talet og første del av 1900.

Tiltak:

- ✓ Oppretthalda og vidareutvikla tilbodet i sommarferien.
- ✓ Utvikla og spissa tilbodet til skulen

Varden Sjøredningsmuseum

På Sjøredningsmuseet fortel me historier om forlis og redningsaksjonar. Utstillinga syner utstyr frå redningsstasjonane langs jærkysten og redningsbåten «Tryg».

Tema for skular og barnehagar:

- «Langs farleg stronn»

Tiltak:

- ✓ Fortsetja det gode samarbeidet med historielaget og kystlaget rundt undervisningsaktivitetane.
- ✓ Tilby undervisning til fleire skular.

Tilgjengelege formidlar ressursar: 1-2 månadsverk (Inkl. Varden)

Tal på barn og unge i organiserte opplegg (Grødalstrand + Varden) som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	49	131	136	0	550	0	866
2012	79	198	146	0	665	26	1114
2013	63	71	56	0	652	0	842

Haugabakka

Museet på Haugabakka i Klepp består av to bygningar som er flytta til eit lite parkanlegg: gamleskulen frå 1852, den fyrste fast skulen i Klepp, og eit folgehus frå ca 1910.

Undervisingsopplegga:

- Mattradisjonar.
- Fugl på Jæren
- Kunstforeininga har også formidling til skuleklassar innimellom.
- Undervising i samband med skiftande utstillingar

Tiltak:

- ✓ Tilby undervisning til fleire skular.

Tilgjengelige formidlingsressurs: ½-1 månadsverk

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	0	375	0	0	0	0	375
2012	78	174	140	0	0	0	392
2013	173	424	0	19	0	0	616

Vistnestunet

Vistnestunet er ein mindre sjøgard i Randaberg med bygningar frå 1875. Det er dyrehald på garden: sauer, høns og kaniner og ku på sommarbeite. Skulane i Randaberg nyttar dessutan museumsgarden tre dagar i veka. Utvalde elevar frå kvar skule kjem ein gong i veka for å ha ein annleis skuledag. Til dette opplegget er det knytt ein fast pedagog i tillegg til læraren som som følgjer kvar einskild elevgruppe.

Randaberg kommune har i tillegg ein formidlar til barnehage- og SFO besøk.

Tema til skulane:

- Byggeskikk, sauehald og fugleliv på Jæren
- Kokkar i friluft
- Undervising i samband med skiftande utstillingar.

Tilgjengelige formidlingsressursar, frå Jærmuseet : 5 månadsverk

Tiltak:

- ✓ Vidareføra det gode samarbeidet med Randaberg kommune og utvida tilbodet.
- ✓ Marknadsføra tilbodet overfor andre kommunar.

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013: *

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	0	841	452	0	445	42	1780
2012	19	1222	360	4	425	20	2050
2013	0	970	655	104	467	0	2196

Randaberg kommune driv eit opplegg for dei tre ungdomsskulene i bygda. Utvalde elevar får kvar veke ein undervisningsdag på Vistnestunet.

Flyhistorisk museum

Flyhistorisk Museum Sola ligg i Sømmevågen ved Stavanger Lufthavn Sola. Utstillingsbygget, ein tyskerhangar frå andre verdenskrigen, inneheld 35 utstilte museumsfly frå begynnelsen av flyhistoria fram til moderne tid.

Tema for skular:

- Enkle prinsipp om luft og flyging.
- Undervisning i samband med skiftande utstillingar.

Tilgjengelig formidlingsressurs: 1 månadsverk

Tiltak:

- ✓ Tilby undervisningsopplegget til fleire skular
- ✓ Lage undervisningsopplegg for eldre elevtrinn.

Tal på barn og unge i organiserte opplegg som er omfatta av planen:

Utviklinga i planperioden 2011- 2013:

	Barnehagar	Barnetrinnet	Ungdomstrinnet	Vid.skular	SFO/fritid	studentar	Sum
2011	0	101	0	0	0	0	101
2012	24	191	0	0	33	10	258
2013	62	144	70	136	22	50	484

Krigshistorisk museum

Rogaland Krigshistoriske Museum held til i dei gjenverande bygga i Somaleiren. Her blir historia om andre verdskrig i Norge fortalt gjennom gjenstandar, diorama og bilde.

Det har ikkje blitt gjennomført noko formidlingsopplegg retta mot barn og unge her. Museet skal flytta til Sømmevågen, og det er ikkje aktuelt med undervisingsopplegg på museet før etter flyttinga.

Tiltak:

- ✓ Ny utstilling i Sømmevågen må leggast til rette for variert undervisning.